

Verbazing en frustratie

‘Een *wicked problem* is zo ingewikkeld dat een probleembeschrijving eigenlijk niet mogelijk is. Het is een complex aan onderlinge afhankelijkheden met hoge niveaus van onzekerheid en ambiguïteit. Definitieve oplossingen bestaan niet, eenvoudige oplossingen al helemaal niet. Als je een deel oplost, ontstaat er een nieuw probleem.’ Dit leest voor mij als de definitie van de verduurzaming van de industrie.

Een vereenvoudigde schets van het *wicked problem* rondom de verduurzaming van de industrie klinkt als volgt: ‘Grote CO₂-uitstoters hebben buitenlandse hoofdkantoren en aandeelhouders die niet willen dat verduurzaming ten koste gaat van hun dividend. Hoewel het betalen van verduurzaming uit het dividend logisch lijkt en door sommigen sterk bepleit wordt, geldt toch helaas-pindakaas. Want aandeelhouders veranderen lukt nauwelijks, hoewel Follow This een regelmatig serieuze pogingen onderneemt. De meeste consumenten willen niet betalen voor de meerkosten van duurzame producten.’

Het instrument van extra heffing op CO₂-uitstoot gaat op enig moment leiden tot verplaatsen van productie naar het buitenland en dus ‘export’ van CO₂ in plaats van reductie. Waar die grens ligt, verschilt per bedrijf en hangt bovendien af van de productiefactoren in de rest van de wereld. Grote subsidies voor verduurzaming van beursgenoteerde bedrijven blijken politiek in Nederland lastig uit te leggen.

‘Zet de knop om’ werkt voor de verwarming van een gebouw, maar niet voor een bedrijf dat slechts éénmaal per drie jaar stil staat voor groot onderhoud en bovendien ingewikkelde vergunningprocedures moet doorlopen voor verduurzaming. En dan is er nog een overvol elektriciteitsnet, waardoor overschakelen van gas naar elektriciteit de komende jaren op veel plekken niet kan.

Laat me voorop stellen, de CO₂-uitstoot van de industrie moet omlaag, hoe eerder hoe beter. Kort geleden sprak ik tijdens een technische sessie van de raadscommissie van Rotterdam. Deze wilde bijgepraat worden over de energietransitie in de haven. Er was verbazing over waarom het allemaal zo moeilijk was: ‘we kunnen immers ook een man op de maan zetten’. Er was frustratie en machteloosheid over al die zaken waar de gemeente weinig tot niets aan kan veranderen zoals netcongestie en keuzes van buitenlandse hoofdkantoren. Maar wat mij het meest is bijgebleven is de vraag die er als rode draad doorheen liep: ‘Wat kunnen wij doen om de transitie in de haven te versnellen?’

‘Extra heffing op CO₂-uitstoot leidt tot verplaatsen van productie naar het buitenland’

Stel dat we verduurzaming van de industrie tot *wicked problem* verklaren. Dat impliceert dat niemand dé oplossing kent en dat we deze alleen kunnen vinden door samen uit te proberen en bij te sturen. Dan kunnen we eerlijk toegeven dat we ons vaker machteloos voelen dan ons lief is. Hopelijk komt dan ook wat vaker de vraag langs wat we zelf kunnen bijdragen aan de oplossing. Of de ander om hulp vragen in plaats van ons te gedragen als de beste stuurder aan wal. Want “De afdeling makkelijke oplossingen is gesloten”, zo zou Wim van de Donk, voormalig commissaris van de Koning in Brabant, het hebben samen-
gevat. ●●●

ANNE-MARIE SPIERINGS
ANNE-MARIE SPIERINGS IS PROGRAMMA-DIRECTEUR TRANSITIE BIJ DELTALINQ. EERDER WAS ZIJ NAMENS D66 GEDEPUTEERDE VAN DE PROVINCIE NOORD-BRABANT.